

פרשת ויצא

מִי הֵמָּה רַחֵל וְלֵאָה

הצדיקים, ובשם הרבי ר' מענדלע מרימינוב זלה"ה נאמר שקודם ביאת המשיח יהיה קרח הנורא ויצטרכו להתאחז היטב שלא יפלו, והאחיזה הוא לספר 'סיפורי צדיקים', כידוע שפעם אחת שאל הרה"ק בעל דברי חיים זלה"ה מאיזה מלמד אם הוא לומד מוסר עם התלמידים, ענה 'הן בודאי', ושאלו באיזה ספר, אמר שם הספר אורחות צדיקים או שערי תשובה או כיוצא בזה, אמר מרן מצאנז בלהב קודש "מוסר מיינט מעשיות פון רבי ר' אלימלך און רבי ר' זושא".

ולכן בזמן כזו ששורר קרירות גדול בעולם, אזי חובת היהודי לחמם עצמו עם סיפורי מעשיות של האבות הקדושים, כאמרם ז"ל (בראשית רבה ס ח, מובא ברש"י) **יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים**, ואמרו צדיקים הכוונה שטובה לדבר מסיפורי עבדות ה' של האבות כי זה מביא לידי מעשה, ויביא מלא חפנים 'חיזוק' לראות האיק עברו ימי חייהם עלי ארץ, אף יותר מתורתן היינו התמדת התורה שלהן, ולכן נכתב בתורה רק הסיפורים וגלגולי סיבות מהקישורים שעברו עליהם, ולא נכתב ה'געשמאקע עבודה' שהיה להם, כמו שרואין בפרשה זו שיעקב אבינו שהיה בבית שם ועבר י"ד שנה... ולא יישן רק

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מ'לעכאוויטש זלה"ה מגדולי הצדיקים תלמידי תלמידיו של מרן הבעל שם טוב זלה"ה היה לו מנהג, שבשבת פרשת ויצא לא אמר שום דברי תורה בעת השלחן אשר לפני ה', וכאשר שאלו אחד מתלמידיו החשובים הרה"ק ר' שלום ווילייקער ז"ל למה משנה מדרכו בכל שבת, ענה ואמר: בפרשה זו רואין שנעשה תורה שלימה ממה שאיש יהודי עושה בעניני 'עולם הזה', אוכל ושותה, מוליד בנים, עוסק בעסקי פרנסה אפילו בקצת ערמימיות, אם הוא לשם שמים, זהו התורה, ואין צריכין להוסיף לה עוד דברי תורה (בית אברהם בפרשתו).

מתאמרא בשם צדיקים, שאלו הפרשיות של ימי החורף מעוטפים עם 'דיקע פעלץ', כי בימים הללו שורר קרירות גדולה בעולם וצריכין להתעטף בבגדים עבים להתחמם, וכל מה שנעשה בעולם הכל הוא בהשגחה מיוחדת מן השמים, וגם זאת הוא הוראה מיוחדת שבזמן הקרירות ברוחניות שהנשמה רועד מקור, ונפשה צמיאה ומבקשת קצת חמימות והתעוררות, צריכים אנו לרחם עליו ולחממו, כמו שאמר הרה"ק מרוזין זלה"ה שבעיקבתא דמשיחא יהיה מבול של אפיקורסת, והעצה היחידית יהיה להתאסף ולספר מעשה

צו די אבות, ווייסן זיי דען נישט אז די אבות זענען למעלה למעלה מהשגה".

ואמר הרה"ק רבי פנחס'ל קאריצער זלה"ה שהאבות הקדושים לא דיברו שום מילה רק מה שנכתב בתורה, חוץ מתורה ותפלה, זאת אומרת שאם תספור כל התיבות שבתורה דיבורי אברהם יצחק ויעקב, תדע שזהו כל דיבורם בעולם הזה, ולא דיברו אף תיבה אחת יותר, ומשום שכל דיבור שלהם היתה אלקות וכל תנועה שלהם היתה תורה שלימה, לכן נכתבה בתורה על ידי הקב"ה בעצמו והיא סובלת כל הפירושים דכולהו איתניהו בהו.

ומענין לענין מתאמרא מצדיקים, דכיון שאברהם אבינו היה המרכבה למדת החסד האריכה התורה קצת בדיבוריו ומאורעות שלו, כיון שזה נוגע גם לנו קצת ללכת בדרכיו, וגבי יצחק אבינו שהיה המרכבה למדת הגבורה לא נכתבה רק מעט מזעיר, בפ' חיי שרה ובפ' תולדות, כי מדתו הקדושה גבוה למעלה מהשגתו, וכמו שאי אפשר לעולם להתנהג במדת הדין, עד שלכן הלכה כבית הלל דמקילי טפי, כן אי אפשר להבין וללמוד מדרכי עבודתו הקדושה, אכן יעקב אבינו שמדתו היתה התמזגות החסד והדין, בחינת תפארת ובחינת רחמים, אצלו האריכה התורה בשבע פרשיות קדושות "תולדות, ויצא, וישלח, וישב, מקץ, ויגש, ויחי", להודיע לנו שנלמוד ממנו איך לחיות על פני תבל, וכאשר רואים בתורה הקדושה 'חיו הסוערים' של יעקב אבינו ואיך עבר על הכל, הננו לוקחים מזה מלא חפניים חיזוק והדרכה, וזה הוא תורה שלימה, וזה מה שאמר לנו הלעכאוויטשער צדיק שמאורעות חיו של יעקב אבינו הוא תורה כשמה ש'מורה' לנו איך להתנהג כל ימינו עלי אדמות.

למד בהתמדה רבה שאין לשער ואין לספר, ואין התורה מספרת מזה כלום, כי אין זה נוגע לנו למעשה כי לאו לכל אחד אפשר ללמוד תורה בהתמדה של יעקב אבינו, אבל גלגולי הסיבות שעברו על ראשו הוא שלחן ערוך לכל איש ישראלי ללמוד מזה על הגלגולים והקישוים שעוברים עליו, לידע שהכל הוא תורה והכל הוא עבודת ה'.

ידוע מספרים שכל תנועה וכל פסיעה מהאבות הקדושים היא תורה שלימה, כי האבות הן הן המרכבה, ותיבת מרכבה היינו רכב (רייטוואגן, וכהיום 'קאר'), כמו שהרכב אין לו שום 'דיעה עצמית' להיכן ליסע ואימתי ליסע וכדומה, כי הוא בטל בתכלית אל הרוכב, כן היו האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שלא היה להם שום דיעה לעצמם וכל נשימה שלהם בכל כ"ד שעות היום והלילה היתה רק האיך לעשות רצון הבורא בשלימות, בלי שום עצמיות כלל, כמו שאיתא בספר 'בת עין' (פ' וירא) על הפסוק וירא אליו ה', שלא נכתב וירא ה' אל אברהם, כי אברהם אבינו היה כל כולו מרכבה עד שלא היה שום מציאות עצמי, ולא היה נראה אפילו כגוף אדם, ולכן כתיב רק וירא 'אליו' בלי שם.

ועובדא הווה בשני הצדיקים הרה"ק ר' הירצקאל'ע ראצפערטער זלה"ה עם ידיו וריעו הרה"ק ר' שמואל קאמאדער זלה"ה שבצעירותם היו בצאנז ופיקחו על עבודת רבם הקדוש מרן בעל דברי חיים זלה"ה, ואמרו זה לזה מגודל התפעלותם מעבודתו הקדושה בראותם שבווער כאש להשי"ת כ"ד שעות רצופות ממש, ואם כן איפה מה היתה כבר עבודת האבות הקדושים? באותו יום בעת הסעודה בעריכת שלחנו הטהור ענה הדברי חיים זלה"ה ואמר "היינטיגע יונגעלייט, גלייך ווען זיי זעהן עפעס זענען זיי עס מדמה

כדאי להוסיף, שבסדרה זו פגע יעקב
אבינו שני פעמים מלאכי אלקים:

(א) בריש הסדרה, אחר שישב בבית מדרשו
של שם ועבר י"ד שנים ולמד תורה בקדושה
עליונה, זכה לראות מלאכים בחלום !

(ב) בסוף הסדרה, אחר שישב עשרים שנה
בבית לבן ועסק כל היום וכל הלילה בעבודה
קשה להעמיד משפחה עם שנים עשר ילדים
ועמל קשות על הפרנסה, זכה לראות מלאכים
בהקיץ ! כי זו היא 'תורה' בדרגה עליונה
ביותר.

[כדאי לציין, שבזוהר הקדוש (המובא בחק לישראל
ליום חמישי פ' ויצא) מבואר, דכשיצא יעקב היה עדיין
פלג גופא, לכן לא היה יכול לראות את השכינה
והמלאכים רק באופן חזיון בחלום, אבל בחזרה
כשכבר היה עם האמהות והשבטים, אזי כתיב
'ויפגעו בו מלאכי אלקים' בהקיץ, ולכן כאשר
ראה אותם אמר 'מחנה אלוקים זה' היינו שהם
ממש אותם שראיתי בחלום].

אך ביתר התבוננות בפרשה זו של יעקב
אבינו שנשא לאשה קודם את לאה ואחר כך
את רחל, יודע כל בר בי רב שאין הענין כלל
כמו שמדמין בפשטות, יעקב אבינו אינו אדם
פשוט רק עצם אלוקות עד שהקב"ה בעצמו
קרא ליעקב בשם א"ל, גם רחל ולאה לא היו
סתם נשים מעיר חרן, רק בחינה אחת עליונה
וקדושה הנקראת 'רחל' ובחינה שניה הנקראת
'לאה', שהם היו מרכבה אליהם, כידוע כל זה
מספרים הקדושים.

ובדרך צחות מסופר, איש פשוט אחד
מחסידי הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב
זלה"ה שבת פעם במחיצת רבו הקדוש,
ובחזירתו שאלה אותו אשתו ששמה היתה
רחל לאה, מה אמר הרבי, אמר לה: לא הבנתי
כל כך את ה'שלש סעודות תורה' כי היתה

תורה עמוקה, אבל זאת ידעתי שבכל משך
התורה לא חדל מלהזכיר את שמך.

ובאמיתן של דברים, יעקב אבינו היה
מובחר היצירה, צדיק יסוד העולם, שופריה
דיעקב מעין שופריה דאדם קדמאה, תפארת
לעושיה ותפארת לו מן האדם, הוא היה עמוד
העולם, והיה מקושר להשי"ת באופן גדול
למעלה מהשגתינו, וכל מחשבה דיבור ומעשה
שלו היתה רק להמליך את השי"ת על כל
העולם ועל כל עניני העולם ברוחניות
ובגשמיות, ובעבודתו הקדושה המשיך שפע
רב לעולם לו ולזרעו לדורותם, ואופן
התקשרותו בהשי"ת [נישואין הוא ענין
התקשרות] היתה פעם בבחינה עליונה הנקרא
לאה, בחינה מוסתרת מעין כל רואה הנקרא
בספרים בשם מוחין, ופעם היתה התקשרותו
בבחינה תחתונה הנקרא רחל, בחינה גלויה
ופתוחה הנראה לאדם ונקרא בספרים בשם
מדות.

יעקב אבינו רצה להתחיל קודם עבודה
הקטנה בחינת רחל, ואחר כך עבודה הגדולה
בחינת לאה, ולכן בבוקר כאשר ראה וְהָיָה
הָיָא לָאָה, צעק על לבן בַּהּ זֹאת עֲשִׂיתָ לִּי
לְמַעַן רְמִיתָנִי, ואמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק
מזידיטשוב זלה"ה שהכוונה הוא מלשון 'רם',
למה העליתני, כי לאה היא מעלמא דאיתכסיא
שהוא למעלה בספירת בינה, ורחל היא
מעלמא דאיתגליא שהוא למטה בספירת
מלכות, ואמר יעקב למה העליתני להתקשר
מקודם בלאה שהיא למעלה ואחר כך אצטרך
לירד להעלות את רחל (עיין במאור ושמש על פסוק זה
אריכות בענין).

גם מצינו בספרים שהאדם יכול להתקשר
להשי"ת על ב' אופנים:

(א) על ידי לימוד התורה 'בחינת לאה', כי
התורה הוא עמוק עמוק וכל כמה שמתבוננים

בה מוצאים שיש בה עמקות יותר, כל שכן בסודות התורה שאמר הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זלה"ה שבלמדו סודות התורה היה מעמיק בכל דבר עד שהחליט שאי אפשר לו להשיג הענין על בוריו, ואמר מרן הבעש"ט זלה"ה 'תורת ה' תמימה' עדיין היא תמימה ולא הגיע שום אדם לעומקה האמיתי, ולכן נקראת 'עלמא דאיתכסיא' כי פנימיותה נתכסה מבני אדם, וזהו בחינת לאה שהיתה תמיד עצבה כי מעולם לא ראתה טוב חלקה, והיא נקראת בחינת 'עולם הבא' כי מקור התורה הוא בעולם הנסתר, וזה הטעם שכאשר נשא יעקב את לאה לא ידע ממנה, כמו כל לומד תורה שהגם שהוא מתקשר עם התורה עם כל זה עדיין אינו מכירה על בוריה.

(ב) על ידי עבודת התפלה 'בחינת רחל', שהיא מראה לאדם פנים יפות, כי כאשר מתפלל בטוב זוכה לראות הישועה שעליה הוא מתפלל, כמו שאומרים בכל יום וְעֹנָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שְׁעֵם אֱלֹיוֹ, ולכן נקראת 'עלמא דאיתגליא' כי יכולין לראות במו עין ההצלחה המגיע מכח התפלה, ונקראת 'עולם הזה' כמו שקראו בגמרא (שבת י.) את התפלה בשם 'חיי שעה', ולכן היתה רחל תמיד שמחה בראותה הטוב המגיע לה, וזה הטעם שכאשר נשא יעקב את רחל כבר ידע ממנה, כמו כל העוסק בעבודת התפלה שכאשר הוא מתקשר עם כח התפלה זוכה לפעול בה נפלאות ולראות ישועות ונפלאות במו עיניו.

ויש עוד אופנים של התקשרות להשי"ת להמליכו על כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הנרמזים בשם רחל ולאה, כמו שהאריך בספר הקדוש בת עין (פ' ויצא ד"ה וירא ה' כי שנואה לאה)

במתיקות אופני עבודת ה', בחינת לאה היא 'עולם המחשבה' ולכן היא באתכסיא ונקראת לאה בחינת לא שלא ניכר לחוץ מה שבתוך המחשבה, והוא שורש כל שס"ה מצות לא תעשה, כי המקיים מצות לא תעשה אינו ניכר בחוץ כי הוא 'שב ואל תעשה', ועל כן אין להחיצונים אחיזה במקום ההוא, וגם לא שייך שום פניה וגסות כל כך כי הוא דבר הנסתר במחשבה ולב, מה שאין כן בחינת רחל שהיא 'עולם הדיבור', שורש מצות עשה, עיין שם באורך. גם עבודת ה' על ידי מדת ענוה הוא בחינת לאה, והעבודה על ידי מדת יראה הוא בחינת רחל (עיין שפתי חן הכללי הקדמה ח, הרבה בענין זה).

לבן הרשע נקרא בספרים בשם לובן העליון, כי כל מאורע בעולם הוא בהשגחה מיוחדת מן השמים, יעקב אבינו היה עניו מאוד וחשב שאינו ראוי לעבוד רק עבודה קטנה, אך מן השמים ידעו מדריגתו הגדולה ושלחו לו את לאה, לעבוד את ה' במוחין דגדלות.

מעשה אבות סימן לבנים, כל איש ישראל יש לו לעבוד את ה' כפי בחינתו ודרגתו במוחין דגדלות, ולא יאמר "איך האלט נאכנישט דארט" שאיני כדאי למדריגה זו, כי החלש יאמר גיבור אני, ויתאמץ תמיד להתעלות למעלה ולא לעמוד על מקום אחד, וידע כל איש שהוא בעצמו גם כן אינו איש פשוט, ובפעולותיו עושה גם כן רושם גדול למעלה, והשי"ת אומר לכל איש יהודי "חטוף עוד מצוות יותר ויותר, ואל תסתכל כלל אם אתה ראוי, כי הנך חביב אצלי מאוד", וכשמתחילין לעשות הקב"ה עוזר שיכולין להגיע, ובשם ה' נעשה ונצליח.

א פרייליכן שבת